



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. birželio 2 d.
(OR. fr)

9784/22

JAI 791
COPEN 223
JUSTCIV 82
COJUR 19
IPCR 61
RELEX 725

PRANEŠIMAS

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 9375/22

Dalykas: Reagavimas į padėtį Ukrainoje teisinėmis priemonėmis
– Diskusijoms skirtas dokumentas

Rengiantis 2022 m. birželio 9 d. Tarybos (teisingumas ir vidaus reikalai) posėdžiui, delegacijoms priėmimo priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas diskusijoms skirtas dokumentas.

Diskusijoms skirtas dokumentas

Reagavimas į padėtį Ukrainoje teisinėmis priemonėmis

Nuo Rusijos Federacijos agresijos karo prieš Ukrainą pradžios Europos Sąjunga visapusiškai susitelkė, kad užtikrintų šių aplinkybių rimtumą atitinkantį atsaką.

Nuo 2022 m. vasario 24 d. Europos Vadovų Taryba kuo griežčiausiai pasmerkė šią agresiją ir paragino imtis skubių ir konkrečių atsakomųjų veiksmų¹. Todėl remiantis ES sutarties 29 straipsniu ir SESV 215 straipsniu buvo priimti keli sektorinių ir individualių ribojamųjų priemonių rinkiniai, kuriais visų pirma siekiama įšaldyti Rusijos ir Baltarusijos piliečių turtą.

Teisingumo srityje vienu iš svarbiausių klausimų tapo kova su nebaudžiamumu, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad nuolat pranešama apie Ukrainos teritorijoje vykdomus karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui. 2022 m. kovo 4 d. TVR tarybos posėdyje teisingumo ministrai pareiškė susirūpinimą ir solidarumą su Ukrainos žmonėmis ir susitarė, kad²:

- atsižvelgiant į Rusijos veiksmų rimtumą, pagrįsta nenagrinėti Rusijos ir Baltarusijos prašymų bendradarbiauti baudžiamosiose bylose, nedarant poveikio atskirų atvejų vertinimo galimybei;
- svarbu stiprinti kovą su nebaudžiamumu, susijusią su galimais šiame kontekste vykdomais karo nusikaltimais ir nusikaltimais žmoniškumui, remiant Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) pradėtą tyrimą ir akcentuojant Eurojusto koordinavimo vaidmens svarbą, ir
- būtina užtikrinti Rusijos ir Baltarusijos fiziniams asmenims ir subjektams nustatytą ribojamųjų priemonių veiksmingumą.

¹ [2022 m. vasario 24 d. Europos Vadovų Tarybos išvados.](#)

² [2022 m. vasario 4 d. TVR tarybos pranešimas spaudai.](#)

Atsižvelgdama į tai, kad toks poreikis minimas reguliariai, be kita ko, 2022 m. gegužės 5 d. CATS posėdyje, Tarybai pirmininkaujanti Prancūzija, glaudžiai bendradarbiaudama su Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba, dėjo pastangas, kad valstybių narių veiksmai būtų kuo geriau koordinuojami, visų pirma užtikrinant sklandų keitimąsi informacija apie su padėtimi Ukrainoje susijusius teisinius aspektus³ ir finansinės bei operatyvinės paramos TBT tvarką. Taip pat atliktas svarbus darbas koordinuojant operatyvinę paramą Ukrainos teisinėms institucijoms, įskaitant ekspertų siuntimą į Ukrainą vykdant tyrimus, pradėtus vadovaujant Ukrainos teisinėms institucijoms, ir Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroro pradėtą tyrimą.

Be to, įvairių veiksmų ėmėsi tiek nacionaliniu lygmeniu teisinės institucijos, tiek Europos lygmeniu Taryba ir Komisija⁴:

- Keliose valstybėse narėse dėl įtariamų nusikaltimų buvo pradėti ikiteisminiai tyrimai, grindžiami universaliąja jurisdikcija arba asmenine jurisdikcija. 2022 m. kovo 25 d. globojant Eurojustui buvo sukurta Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos teisminių institucijų jungtinė tyrimo grupė. Jos tikslas yra palengvinti keitimąsi informacija bei įrodymais ir remti pradėtus Ukrainoje įvykdytų tarptautinių nusikaltimų ikiteisminius tyrimus. 2022 m. balandžio 25 d. apie savo dalyvavimą šios jungtinės tyrimo grupės veikloje pranešė TBT prokuratūra. 2022 m. gegužės 30 d. apie savo dalyvavimą šios jungtinės tyrimo grupės veikloje pranešė Estijos, Latvijos ir Slovakijos teisinės institucijos.
- Be to, Taryba iš dalies pakeitė ES patariamąsias misijas civilinio saugumo sektoriaus reformos srityje Ukrainoje (EUAM Ukraine) įgaliojimus. Pagal iš dalies pakeistus įgaliojimus EUAM Ukraine taip pat teiks paramą Ukrainos valdžios institucijoms, kad palengvintų bet kokių tarptautinių nusikaltimų, įvykdytų dėl neišprovokuotos ir nepateisinamos Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą, tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos.

³ Reguliariai atnaujinamos lentelės dok. WK 5667/22 ir WK 5728/22.

⁴ Dok. WK 5731/22 pateikiamoje lentelėje apžvelgiami Sąjungos lygmeniu vykdomi veiksmai.

- Šiomis aplinkybėmis itin svarbus Eurojusto atliekamas valstybių narių teisminių institucijų veiklos koordinavimo organo vaidmuo, ypač dėl to, kad Eurojuste yra įsikūręs Genocido tinklas, kuriam jis teikia sekretoriato paslaugas; be to, Eurojustas per Ukrainos ryšių prokurorą yra užmezgęs glaudžius ryšius su Ukraina. Šiomis aplinkybėmis atrodo labai svarbu sudaryti sąlygas Eurojustui visapusiškai atlikti šį svarbų koordinavimo vaidmenį: saugoti ir analizuoti įrodymus, taip padedant vykdyti įvairius pradėtus tyrimus. Todėl 2022 m. balandžio 25 d. Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo dėl įrodymų, susijusių su genocidu, nusikaltimais žmoniškumui, karo nusikaltimais ir susijusiomis nusikalstamomis veikomis, išsaugojimo, analizės ir laikymo Eurojuste iš dalies keičiamas Reglamentas 2018/1727. Atsižvelgdama į klausimo svarbą ir visapusiškai susitarusi su visais susijusiais subjektais, įskaitant Europos Parlamentą, pirmininkaujanti valstybė narė labai greitai surengė diskusijas, kad šį tekstą būtų galima priimti per labai trumpą terminą laikantis išimtinės skubos procedūros; tokiu būdu reglamentas⁵ buvo paskelbtas 2022 m. gegužės 31 d. ir įsigaliojo 2022 m. birželio 1 d.
- Be to, tam, kad užtikrintų koordinuojamą ir veiksmingą Rusijos ir Baltarusijos asmenims ir subjektams nustatytų ribojamųjų priemonių įgyvendinimą, įskaitant tolesnius teisinius veiksmus, Europos Komisija sukūrė Turto išaldymo ir areštavimo darbo grupę. Ši bendra darbo grupė šiuo metu suskirstyta į tris pogrupius: pirmasis sprendžia su ribojamosiomis turto išaldymo priemonėmis susijusius klausimus, antrasis – su ikiteisminiais tyrimais ir konfiskavimu susijusius klausimus, o trečiasis – su bendro Europos patiko fondo sukūrimu susijusius klausimus.

⁵ 2022 m. gegužės 30 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/838, kuriuo dėl įrodymų, susijusių su genocidu, nusikaltimais žmoniškumui, karo nusikaltimais ir susijusiomis nusikalstamomis veikomis, išsaugojimo, analizės ir laikymo Eurojuste iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1727 (OL L 148, 2022 5 31, p. 1–5).

Šiame kontekste kyla nustatytų ribojamųjų priemonių veiksmingumo klausimas, visų pirma susijęs su galimu šių priemonių apėjimu. 2022 m. gegužės 25 d. Komisija priėmė dokumentų rinkinį, apimantį pasiūlymą dėl direktyvos, kurios tikslas – sustiprinti nusikalstamu būdu įgyto turto išaldymo ir konfiskavimo srityje taikomų Europos priemonių rinkinį, taip pat pasiūlymą, kurio tikslas – į SESV 83 straipsnyje nurodytą tarpvalstybinio pobūdžio nusikaltimų ES sąrašą įtraukti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus, ir rekomendaciją, į kurią įtraukti galimos būsimos materialinės baudžiamosios teisės direktyvos šiuo klausimu pirmieji elementai.

Gegužės 30 d. ir 31 d. Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino „valstybių narių įdėtas pastangas siekiant, kad jų nacionalinėje teisėje būtų numatytos tinkamos konfiskavimo priemonės, ir prašo Tarybos skubiai išnagrinėti neseniai pateiktą Komisijos pasiūlymą dėl baudžiamosios teisės priemonių ES sankcijų pažeidimų atvejais“. Europos Vadovų Taryba taip pat pritarė „tam, kad būtų aktyviai nagrinėjamos ir kitos su ES ir tarptautine teise suderinamos galimybės, įskaitant galimybes išaldytą Rusijos turtą panaudoti Ukrainos atstatymui remti“⁶.

- Dėl padėties Ukrainoje kyla ir kitų klausimų, susijusių su vaikų priėmimu. Norint apsaugoti perkeltus nepilnamečius, visų pirma tuos, kurie yra atskirti nuo šeimos, nuo bet kokios neteisėto įvaikinimo, pagrobimo ar išnaudojimo rizikos, reikia veiksmingos teisinės priėmimo sistemos, kurią sustiprintų esamas Europos ir tarptautinis teisminis bendradarbiavimas ir kuria būtų garantuojamos vaiko teisės. Iš tiesų, norint užtikrinti vienodą apsaugą Europos teisminėje erdvėje, būtina, kad valstybės narės reaguotų koordinuotai ir suderintai. Šiuo tikslu ES integruoto politinio atsako į krizes mechanizmo (IPCR) darbo grupėje, Civilinės teisės klausimų (bendrieji reikalai) darbo grupėje ir Europos teisminiame tinkle civilinėse ir komercinėse bylose pradėtos diskusijos, visų pirma susijusios su dvidešimčiai valstybių narių pateiktu Ukrainos pasiūlymu pasirašyti bendradarbiavimo memorandumą. Šiame projekte numatytos visų pirma nuostatos dėl nepilnamečių iš Ukrainos priėmimo, jų laikinosios apsaugos, jų socialinės apsaugos ir jų grąžinimo pasibaigus ginkluotam konfliktui; dalis šių nuostatų patenka į išimtinės Sąjungos išorės kompetencijos sritį.

⁶ [2022 m. gegužės 30–31 d. Europos Vadovų Tarybos išvados.](#)

Šiomis aplinkybėmis pirmininkaujanti valstybė narė mano, kad reikėtų numatyti Sąjungos lygmens politines atsakomąsias priemones, kurios papildytų nacionalines atsakomąsias priemones; jas rengiant bus galima remtis Komisijos jau pasiūlytomis gairėmis.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Tarybos prašoma atsakyti į šiuos klausimus:

- 1. Ar be koordinavimo priemonių, kurias jau įgyvendina pirmininkaujanti valstybė narė, Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba, numatote kitų, kurių reikėtų imtis, kad būtų veiksmingiau teisminėmis priemonėmis reaguojama į dabartinę padėtį Ukrainoje? Visų pirma, ar patvirtinate, kad pirmininkaujanti valstybė narė, bendradarbiaudama su Komisija, turėtų numatyti Sąjungos lygmens politines atsakomąsias priemones, susijusias su bendradarbiavimo memorandumo dėl perkeltų nepilnamečių apsaugos projektu?*
- 2. 2022 m. gegužės 25 d. Europos Komisija į SESV 83 straipsnyje pateiktą nusikaltimų sąrašą pasiūlė įtraukti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus; ar manote, kad, atsižvelgiant į išimtine padėtį ir poreikį užtikrinti Sąjungos sankcijų veiksmingumą, būtina išplėsti SESV 83 straipsnyje pateiktą sąrašą ir suderinti pažeidimus bei baudžiamąsias sankcijas?*
